

Uchwała Składu Siedmiu Sędziów Sądu Najwyższego

z dnia 22 marca 2007 r.

III PZP 1/07

Przewodniczący Prezes SN Walerian Sanetra, Sędziowie SN: Teresa Flemming-Kulesza (sprawozdawca), Józef Iwulski (sprawozdawca, uzasadnienie), Roman Kuczyński, Zbigniew Myszka, Małgorzata Wrębiakowska-Marzec, Andrzej Wróbel.

Sąd Najwyższy, z udziałem prokuratora Prokuratury Krajowej Iwony Kaszczy-
szyn, po rozpoznaniu na posiedzeniu w dniu 22 marca 2007 r. wniosku Rzecznika
Praw Obywatelskich z dnia 9 stycznia 2007 r. o podjęcie uchwały zawierającej roz-
strzygnięcie następującego zagadnienia prawnego:

„Czy przeprowadzanie egzaminów maturalnych przez nauczycieli w charakte-
rze egzaminatorów jest pracą w ramach limitu 40 godzin pracy tygodniowej, o jakim
mowa w art. 42 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela
(Dz.U. z 2006 r., Nr 97, poz. 674 ze zm.) w celu realizacji innych czynności i zajęć
wynikających z zadań statutowych szkoły, czy też pracą wykonywaną powyżej tygo-
dniowego obowiązkowego wymiaru godzin (art. 35 ust. 2 Karty Nauczyciela) ?”

p o d j ą ł u c h w a ł ę :

**Uczestnictwo nauczyciela w przeprowadzeniu egzaminu maturalnego
stanowi realizację zajęć dydaktycznych w rozumieniu art. 42 ust. 2 pkt 1 ustawy
z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela (jednolity tekst: Dz.U. z 2006 r. Nr
97, poz. 674 ze zm.), a zatem odpłatną pracę, która może być powierzona w celu
realizacji programu nauczania w godzinach ponadwymiarowych (art. 35 ust. 1 i
2 Karty Nauczyciela).**

U z a s a d n i e n i e

Rzecznik Praw Obywatelskich, działając na podstawie art. 60 § 2 ustawy z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym (Dz.U. Nr 240, poz. 2052 ze zm.) oraz art. 16 ust. 2 pkt 4 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (jednolity tekst: Dz.U. z 2001 r. Nr 14, poz. 147 ze zm.) skierował do Sądu Najwyższego wniosek, w którym zwrócił się o podjęcie uchwały mającej na celu wyjaśnienie przepisów prawnych, których stosowanie wywołało rozbieżności w orzecznictwie. W uzasadnieniu wniosku Rzecznik Praw Obywatelskich podniósł, że egzamin maturalny jest egzaminem „zewnętrznym” w tym znaczeniu, iż jest przeprowadzany na podstawie zestawów przygotowanych przez podmiot zewnętrzny wobec szkoły, a jego wyniki są oceniane także poza szkołą. Chociaż przeprowadzenie egzaminów maturalnych należy do okręgowych komisji egzaminacyjnych, to dyrektorzy szkół oraz nauczyciele mają w nich znaczący udział. W ocenie Rzecznika Praw Obywatelskich, bezsporne jest, że co do wykonywania zajęć w wymiarze większym niż wynikający z tygodniowego wymiaru czasu pracy nauczycieli, niemożliwe jest odwoływanie się do przepisów Kodeksu pracy dotyczących godzin nadliczbowych, gdyż przepisy ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela (jednolity tekst: Dz.U. z 2006 r. Nr 97, poz. 674 ze zm.) zawierają w tym zakresie szczególną regulację, normującą kompleksowo czas pracy i wynagrodzenie nauczycieli. Godziny ponadwymiarowe, w odróżnieniu od godzin nadliczbowych przewidzianych w Kodeksie pracy, to godziny zrealizowane ponad obowiązujący nauczyciela tygodniowy wymiar zajęć dydaktycznych, wychowawczych lub opiekuńczych. Godziny te nie są związane z przekroczeniem normy czasu pracy nauczycieli określonej w art. 42 Karty Nauczyciela i obejmującej także inne czynności oraz zajęcia wynikające z zadań statutowych szkoły. Rzecznik podkreślił, że etatowi nauczyciele szkół angażowani do egzaminów maturalnych otrzymują jednorazowo dodatki motywacyjne w wysokości wyższej niż otrzymywanej dotychczas. Jednakże z niektórymi nauczycielami komisje egzaminacyjne nawiązują umowy o dzieło. Rzecznik Praw Obywatelskich zauważył, że liczna grupa nauczycieli uczestniczących w egzaminach maturalnych skierowała pozwy do sądów pracy o zapłatę dodatku za pracę w godzinach ponadwymiarowych. Na tle takich samych stanów faktycznych orzecznictwo sądów nie jest jednolite, na dowód czego Rzecznik przedstawił orzeczenia sądów z obszaru właściwości Sądu Okręgowego w Krakowie, zgodnie z którymi przeprowadzenie egzaminów maturalnych nie jest realizacją programu nauczania oraz orzeczenia sądów w Białymstoku, Krośnie,

Poznaniu i Łomży, zgodnie z którymi praca przy egzaminach maturalnych jest pracą dydaktyczną, przewidzianą w art. 42 ust. 2 pkt 1 Karty Nauczyciela.

W opinii Rzecznika Praw Obywatelskich, przekonująca jest argumentacja sądów, które uznają pracę nauczycieli przy egzaminach maturalnych za pracę dydaktyczną, z jednoczesnym prawem do wypłaty dodatku za pracę w godzinach nadwymiarowych. Zdaniem Rzecznika, żadne przepisy prawa, w tym Karta Nauczyciela oraz ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (jednolity tekst: Dz.U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572 ze zm.), nie przewidują dla nauczycieli mających status egzaminatora, jakichkolwiek form zatrudnienia w okręgowych komisjach egzaminacyjnych. Bezpodstawne jest więc zawieranie z egzaminatorami umów o pracę lub umów o dzieło. Rzecznik uważa, że praca nauczyciela-egzaminatora podczas matury jest pracą dydaktyczną. W czasie całego procesu edukacji w liceach ogólnokształcących nauczyciel przeprowadza sprawdziany wiedzy w formie pisemnej i ustnej, a egzamin maturalny jest specyficzną formą sprawdzianu wiedzy uzyskanej przez uczniów, co wynika wprost z § 50 ust. 1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 7 września 2004 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz.U. Nr 199, poz. 2046 ze zm.). Ponadto, nauczyciel legitymujący się wpisem na listę egzaminatorów i wyznaczony przez dyrektora szkoły do udziału w egzaminie maturalnym, realizuje polecenie służbowe wykonania dodatkowej pracy. Ta praca w godzinach nadwymiarowych jest jego obowiązkiem, skoro została zarządzona zgodnie z prawem. Rekompensata w postaci zwiększenia przez organy prowadzące szkoły jednorazowo dodatku motywacyjnego dla nauczycieli przeprowadzających egzaminy maturalne jest tylko w pewnym stopniu zaspokojeniem ich roszczeń, gdyż zasadniczo ten dodatek jest przyznawany nauczycielom za osiągnięcia dydaktyczne, wychowawcze i opiekuńcze oraz za doskonalenie zawodowe i samokształcenie. Rzecznik Praw Obywatelskich nie podzielił poglądu, jakoby przeprowadzenie egzaminu dojrzałości było zadaniem statutowym szkoły niebędącym jednocześnie elementem procesu dydaktycznego. W jego ocenie, egzamin ten jest zakończeniem całego procesu dydaktycznego, którego formę i zasady przeprowadzania określają szczegółowo właściwe przepisy. Dlatego angażowanie nauczycieli w charakterze egzaminatorów ponad obowiązujące ich pensum nauczycielskie jest pracą w

godzinach ponadwymiarowych, co uprawnia ich do dodatku za pracę w godzinach ponadwymiarowych, o którym mowa w art. 35 ust. 2 Karty Nauczyciela.

Prokurator Prokuratury Krajowej wniósł o podjęcie uchwały, w której stwierdzi się, że przeprowadzenie egzaminu maturalnego przez nauczyciela mieści się w pojęciu realizacji zajęć dydaktycznych w rozumieniu art. 42 ust. 2 pkt 1 Karty Nauczyciela, a zatem stanowi pracę w godzinach ponadwymiarowych, o jakiej jest mowa w art. 35 ust. 1 i 2 tej ustawy. W uzasadnieniu stanowiska Prokurator wskazał, że dla prawidłowej wykładni art. 42 ust. 2 pkt 1 oraz art. 35 ust. 1 i 2 Karty Nauczyciela, a zwłaszcza użytego w tych przepisach pojęcia „zajęcia dydaktyczne”, poza wykładnią gramatyczną, konieczne jest odwołanie się do wykładni celowościowej. Prowadzenie przez nauczyciela, na polecenie dyrektora szkoły, egzaminów maturalnych jest bezspornie pracą nauczycielską, a więc jeśli praca ta jest wykonywana w czasie przekraczającym pensum, to powinna być dodatkowo wynagradzana. Skoro nauczanie poszczególnych przedmiotów w szkole (cały proces dydaktyczny) ma na celu takie przygotowanie uczniów, aby w wyniku sprawdzianu ich wiedzy na egzaminie maturalnym mogli uzyskać potwierdzenie ich umiejętności i wiedzy przez uzyskanie świadectwa dojrzałości, to użyte w art. 42 ust. 2 pkt 1 Karty Nauczyciela pojęcie „realizacja zajęć dydaktycznych” obejmuje nie tylko nauczanie w toku nauki w szkole, lecz również sprawdzian zdobytej przez uczniów wiedzy podczas egzaminu maturalnego. Warunkiem przyznania nauczycielowi dodatku motywacyjnego za udział w komisji egzaminacyjnej jest uzyskiwanie szczególnych osiągnięć w realizacji zadań wynikających ze statutu Centralnej lub okręgowych komisji egzaminacyjnych. W ocenie Prokuratora, dodatek motywacyjny nie jest więc równoznaczny z wynagrodzeniem nauczyciela za udział w pracach komisji, lecz jest składnikiem takiego wynagrodzenia w postaci uznaniowego dodatku do wynagrodzenia zasadniczego. Dlatego w przypadku przekroczenia limitu godzin wskazanego w art. 42 ust. 1 Karty Nauczyciela, w wynagrodzeniu nauczyciela należy uwzględnić dodatkowy czas pracy świadczony na polecenie dyrektora szkoły podczas egzaminu maturalnego.

Sąd Najwyższy w składzie powiększonym zważył, co następuje:

Analiza wniosku Rzecznika Praw Obywatelskich pozwala na stwierdzenie, że rozbieżności zaistniałe w orzecznictwie sądów powszechnych dotyczą egzaminów

maturalnych, a nie egzaminów dojrzałości. Egzaminy dojrzałości przeprowadza się bowiem dla absolwentów dawnych ośmioletnich szkół podstawowych i szkół średnich ponadpodstawowych. Egzaminy maturalne (nowe matury) zdają natomiast absolwenci sześciioletnich szkół podstawowych, trzyletnich gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych. Wynika to z przepisów wskazanego rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 7 września 2004 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych.

Rozważania należy rozpocząć od ogólnego przedstawienia zasad dotyczących czasu pracy nauczycieli. W pierwotnym brzmieniu art. 42 Karty Nauczyciela ustanowiono dla nauczycieli zatrudnionych w pełnym wymiarze czasu pracy normy tygodniowego, obowiązkowego wymiaru zajęć dydaktycznych (wychowawczych), prowadzonych bezpośrednio z uczniami lub wychowankami w poszczególnych typach szkół (placówek). W liceach ogólnokształcących norma ta wynosiła 18 godzin. Zgodnie z pierwotnym brzmieniem art. 42 ust. 4 Karty Nauczyciela, nauczyciel, oprócz prowadzenia zajęć dydaktyczno-wychowawczych w obowiązującym go wymiarze tygodniowym, był zobowiązany do wykonywania prac związanych bezpośrednio z organizacją procesu dydaktyczno-wychowawczego i opiekuńczego w ramach przysługującego mu wynagrodzenia zasadniczego oraz do prowadzenia za dodatkową odpłatnością innych dodatkowych zajęć dydaktyczno-wychowawczych. Wskutek zmiany tego przepisu dokonanej w 1991 r., przydziału nauczycielowi prac i zajęć, poza ich tygodniowym wymiarem, dokonywał dyrektor szkoły po zasięgnięciu opinii rady pedagogicznej. Ustawą z dnia 5 czerwca 1992 r. o zmianie ustawy - Karta Nauczyciela (Dz.U. Nr 53, poz. 252) zmieniono w istotny sposób art. 42 Karty Nauczyciela przez wprowadzenie normy 40 godzin czasu pracy tygodniowo jako maksymalnej normy czasu pracy. Jednocześnie wprowadzono wyższy niż 18-godzinny wymiar zajęć dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych, zróżnicowany w zależności od nauczanych przedmiotów. Dla nauczycieli szkół podstawowych i ponadpodstawowych wynosił on od 21 do 25 godzin. W kolejnej nowelizacji dokonanej ustawą z dnia 14 czerwca 1996 r. o zmianie ustawy - Karta Nauczyciela (Dz.U. Nr 87, poz. 396) sprecyzowano, że w ramach nieprzekraczalnej tygodniowej 40-godzinnej normy czasu pracy nauczyciela zatrudnionego w pełnym wymiarze zajęć, nauczyciel powinien realizować trzy typy zajęć: 1) zajęcia dydaktyczne, wychowawcze i opiekuńcze prowadzone bezpośrednio z uczniami, 2) inne czynności i zajęcia wynikające z za-

dań statutowych szkoły oraz 3) zajęcia i czynności związane z przygotowaniem się do zajęć, samokształceniem i doskonaleniem zawodowym. Prowadzi to do wniosku, że nauczycieli obowiązuje tygodniowy wymiar godzin zajęć dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych prowadzonych bezpośrednio z uczniami lub wychowanymi albo na ich rzecz (tak zwane pensum), uregulowany w art. 42 ust. 3 Karty Nauczyciela, a ponad tę normę nauczyciel może pracować - w godzinach ponadwymiarowych - jedynie „w szczególnych wypadkach podyktowanych wyłącznie koniecznością realizacji programu nauczania lub zapewnienia opieki w placówkach opiekuńczo-wychowawczych”. Praca w godzinach ponadwymiarowych jest wynagradzana dodatkowo według stawki osobistego zaszeregowania nauczyciela, z uwzględnieniem dodatku za warunki pracy. Pracy w godzinach ponadwymiarowych nie stanowi natomiast praca wykonywana zgodnie z planem zajęć, który w pewnych okresach roku szkolnego nie wyczerpuje obowiązującego tego nauczyciela tygodniowego wymiaru godzin zajęć dydaktycznych. W takiej sytuacji nauczyciel powinien nauczać odpowiednio większą liczbę godzin w innych okresach danego roku szkolnego (art. 42 ust. 5b Karty Nauczyciela).

Należy uznać, że rzeczywisty, występujący w sprawie problem prawny sprowadza się do oceny, czy przeprowadzanie przez nauczyciela egzaminów maturalnych jest prowadzeniem zajęć dydaktycznych, o których mowa w art. 42 ust. 2 pkt 1 oraz w art. 35 ust. 1 i 2 Karty Nauczyciela, czy też jest wykonywaniem innych czynności i zajęć wynikających z zadań statutowych szkoły, o których mowa w art. 42 ust. 2 pkt 2 Karty Nauczyciela. Aktualne regulacje prawne nie określają, w jaki sposób nauczycielowi mają być przydzielone godziny ponadwymiarowe. W pierwotnym brzmieniu art. 35 ust. 4 Karty Nauczyciela godziny te mogły być przydzielone tylko w planie organizacyjnym szkoły. Zostało to zmienione na mocy wskazanej ustawy z dnia 14 czerwca 1996 r. i obecnie godziny ponadwymiarowe mogą być przydzielone w sposób dowolny, a więc także w formie polecenia ich wykonywania. Powoduje to, że prowadzenie egzaminów maturalnych jest realizacją polecenia wykonania zadań na rzecz pracodawcy nauczyciela (szkoły), co tym samym wyklucza inne formy wynagradzania nauczycieli-egzaminatorów, poza wynagrodzeniem za pracę z tytułu pozostawania w stosunku pracy ze szkołą. Jednoznacznym potwierdzeniem tego wniosku była treść § 10 ust. 2 nieobowiązującego już rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 29 września 2000 r. w sprawie dodatków oraz wynagrodzenia za godziny ponadwymiarowe i godziny doraźnych zastępstw dla

nauczycieli zatrudnionych w szkołach prowadzonych przez organy administracji rządowej, a także w sprawie dodatku motywacyjnego i służbowego dla nauczycieli zatrudnionych na stanowiskach wymagających kwalifikacji pedagogicznych urzędach organów administracji rządowej, Centralnej Komisji Egzaminacyjnej, okręgowych komisjach egzaminacyjnych oraz w jednostkach organizacyjnych sprawujących nadzór pedagogiczny (Dz.U. Nr 83, poz. 943). Zgodnie z tym przepisem, pracodawca ustalał nauczycielowi mianowanemu lub dyplomowanemu wysokość dodatku motywacyjnego z tytułu zatrudnienia w okręgowej komisji egzaminacyjnej. Dodatek motywacyjny bez wątpienia stanowi składnik wynagrodzenia za pracę, a skoro ustalał go pracodawca, to była to część wynagrodzenia za pracę nauczyciela w szkole, mimo że nazwa dodatku sugerowała, że przysługuje on z tytułu „zatrudnienia w komisji egzaminacyjnej”. Rozporządzenie to zostało zastąpione rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 28 stycznia 2005 r. w sprawie dodatków do wynagrodzenia zasadniczego nauczycieli mianowanych i dyplomowanych zatrudnionych na stanowiskach, na których wymagane są kwalifikacje pedagogiczne, w Centralnej Komisji Egzaminacyjnej i okręgowych komisjach egzaminacyjnych (Dz.U. Nr 22, poz. 180). Stosownie do § 3 ust. 3 tego rozporządzenia, wysokość dodatku motywacyjnego dla nauczyciela ustala dyrektor odpowiednio Centralnej lub okręgowej komisji egzaminacyjnej, a dla dyrektora Centralnej lub okręgowej komisji egzaminacyjnej - minister właściwy do spraw oświaty i wychowania. Nie zmienia to jednak charakteru dodatku motywacyjnego jako świadczenia wynikającego ze stosunku pracy, a nie można przyjąć, by taki stosunek nawiązywał się pomiędzy nauczycielem i komisją egzaminacyjną.

Ze sformułowania art. 35 ust. 1 Karty Nauczyciela wynika, że przeprowadzanie zajęć dydaktycznych jako praca w godzinach nadwymiarowych musi być wykonywane w ramach programu nauczania szkoły („w szczególnych wypadkach, podyktowanych wyłącznie koniecznością realizacji programu nauczania”). Jednakże, w Karcie Nauczyciela ani w ustawie o systemie oświaty nie ma definicji pojęć „zajęcia dydaktyczne” i „program nauczania”. Z porównania treści art. 35 ust. 1 z art. 42 ust. 2 pkt 1 i pkt 2 Karty Nauczyciela wynika, że „program nauczania” jest pojęciem węższym niż „statutowe zadania szkoły”. Z tego płynie wniosek, że istnieją czynności, które mieszczą się w ramach statutowych zadań szkoły, a które nie są realizacją programu nauczania. Takie czynności nie mogą być zakwalifikowane jako zadania dydaktyczne (art. 35 ust. 1 i art. 42 ust. 2 pkt 1 Karty

Nauczyciela), natomiast mogą być uznane za inne czynności i zajęcia wynikające z zadań statutowych szkoły (art. 42 ust. 2 pkt 2 Karty Nauczyciela). Jednakże teza, że przeprowadzanie egzaminów maturalnych jest innym zajęciem wynikającym z zadań statutowych szkoły, niebędącym realizacją programu nauczania, budzi poważne wątpliwości w świetle art. 64 ust. 1 ustawy o systemie oświaty, zgodnie z którym, podstawowymi formami działalności dydaktyczno-wychowawczej szkoły są obowiązkowe i dodatkowe zajęcia edukacyjne. Działalność dydaktyczno-wychowawcza szkoły to zajęcia dydaktyczne (wychowawcze), o których mowa w art. 35 ust. 2 i art. 42 ust. 2 pkt 1 Karty Nauczyciela, co prowadzi do wniosku, że „zajęcia edukacyjne” zawsze powinny być kwalifikowane jako „zajęcia dydaktyczne”. Tymczasem w art. 42 ust. 2 pkt 2 Karty Nauczyciela zajęcia edukacyjne wymienia się jako inne czynności i zajęcia wynikające z zadań statutowych szkoły. Na tle tych przepisów występuje zatem daleko posunięta nieostrość pojęć, a także użycie zwrotów wieloznacznych, niezdefiniowanych i niedookreślonych. W takiej sytuacji nie jest możliwe oparcie się wyłącznie na wykładni językowej (gramatycznej), bowiem, gdy treść przepisów jest wieloznaczna, to ich ścisłe rozumienie nie może prowadzić do jednoznacznych rezultatów interpretacyjnych.

Należy więc odwołać się do innych metod wykładni, zwłaszcza wykładni funkcjonalnej i systemowej. Sprawdzanie wyników nauczania w drodze egzaminu maturalnego w zakresie nabytej wiedzy stanowi element procesu edukacyjnego i dydaktycznego, a więc jego przeprowadzenie mieści się w pojęciu „zajęcia dydaktyczne”. W taki też sposób został zdefiniowany egzamin maturalny w § 50 ust. 1 wskazanego rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 7 września 2004 r., według którego jest to forma oceny poziomu wykształcenia ogólnego oraz sprawdzenia wiadomości i umiejętności, ustalonych w standardach wymagań będących podstawą przeprowadzania egzaminu maturalnego. W związku z tym, istota rozważanego zagadnienia prawnego sprowadza się do oceny, czy takie zajęcia dydaktyczne można zakwalifikować jako „wykonywane w ramach programu nauczania szkoły”.

Zgodnie z art. 7 ust. 2 ustawy o systemie oświaty, szkoły publiczne umożliwiają uzyskanie świadectw lub dyplomów państwowych przez zapewnienie bezpłatnego nauczania w zakresie ramowych planów nauczania (art. 7 ust. 1 pkt 1) i realizację programu nauczania uwzględniającego podstawę programową kształcenia ogólnego (art. 7 ust. 1 pkt 4 lit. a). Według art. 9 ust. 3 lit. b tej ustawy, trzyletnie licea ogólnokształcące to szkoły, których ukończenie umożliwia uzyskanie świadectwa doj-

rzałości po zdaniu egzaminu maturalnego (tak samo art. 9 ust. 3 lit. c-f). Wynika z tego, że egzamin maturalny odbywa się po ukończeniu szkoły, ale cały proces nauczania (realizowany przez program nauczania) nakierowany jest na umożliwienie uczniowi uzyskania świadectwa dojrzałości po zdaniu egzaminu maturalnego. Bez wątpienia, jednym ze statutowych zadań szkoły jest umożliwienie zdania egzaminu maturalnego przez jej uczniów. Zdanie egzaminu maturalnego jest jednak także realizacją programu nauczania szkoły, skoro tak określony został główny cel tego programu.

Według art. 18^{3c} § 1 k.p., pracownicy mają prawo do jednakowego wynagrodzenia za jednakową pracę lub za pracę o jednakowej wartości, a zgodnie z art. 78 § 1 k.p. wynagrodzenie za pracę powinno być tak ustalone, by odpowiadało w szczególności rodzajowi wykonywanej pracy i wymaganym kwalifikacjom, a także uwzględniało ilość i jakość świadczonej pracy. Z przepisów tych wynika nie tylko zasada jednakowego wynagrodzenia za jednakową pracę, ale też zasada zróżnicowania wynagrodzenia w przypadku świadczenia różnej pracy (pracy o różnej wartości). Oznacza to, że pracownicy wykonujący dodatkowe czynności powinni z tego tytułu otrzymać zwiększenie wynagrodzenia w stosunku do pracowników niewykonyjących takich dodatkowych czynności. Jest to istotne zwłaszcza w sytuacji, gdy dodatkowe czynności wymagają szczególnych (podwyższonych) kwalifikacji zawodowych (wykształcenia, doświadczenia zawodowego). Tylko w przypadku uzyskania dodatkowego wynagrodzenia z tytułu wykonywania dodatkowych czynności może być zrealizowane dobrowolne ich świadczenie na odpowiednio wysokim poziomie, z uwzględnieniem zasad słuszności i sprawiedliwości. Nauczyciele przeprowadzający egzaminy maturalne niewątpliwie wykonują dodatkowe czynności, które powinny wpływać na zwiększenie ich wynagrodzenia za pracę. Mogło to być zrealizowane przez przyznanie im dowolnego składnika wynagrodzenia za pracę (np. dodatku motywacyjnego). Jednakże obowiązujące przepisy powołanego rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z 28 stycznia 2005 r. regulują ten dodatek jako świadczenie uznaniowe, co wynika chociażby z jego § 3 ust. 1 pkt 1, który stanowi, że warunkiem przyznania nauczycielowi dodatku motywacyjnego jest uzyskiwanie szczególnych osiągnięć w realizacji zadań wynikających ze statutu Centralnej lub okręgowej komisji egzaminacyjnej. Możliwość przyznania tego dodatku nie realizuje zatem zasady dodatkowego wynagrodzenia za dodatkową pracę.

Prowadzi to do wniosku, że przeprowadzanie egzaminów maturalnych przez nauczycieli-egzaminatorów jest wykonywaniem obowiązków pracowniczych w ramach zatrudnienia w szkole i z tego względu nie powinno być wynagradzane odrębnie, poza wynagrodzeniem przysługującym nauczycielowi ze stosunku pracy. Skoro uczestnictwo nauczycieli w tych egzaminach jest realizacją zajęć dydaktycznych w ramach programu nauczania, a nie wykonywaniem innych czynności i zajęć wynikających z zadań statutowych szkoły (art. 42 ust. 2 pkt 2 Karty Nauczyciela), to należy uznać, że jest ono objęte zakresem pojęcia godzin ponadwymiarowych, o którym mowa w art. 42 ust. 2 pkt 1 i art. 35 ust. 1 Karty Nauczyciela. Takie rozumienie wskazanych przepisów realizuje ogólne zasady prawa pracy; sprawiedliwego wynagradzania, adekwatnego do ilości i jakości pracy, a zarazem uwzględniającego różnice w przypadku świadczenia różnej pracy (pracy różnej wartości).

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy podjął uchwałę jak w sentencji.

=====